

Indicatoren voor het Schelde-estuarium

Maatschappelijke respons en samenwerking

De Werkgroep Onderzoek en Monitoring is een permanente werkgroep van de [Vlaams Nederlandse Scheldecommissie \(VNSC\)](#) die o.a. invulling geeft aan het Memorandum van Den Haag (2005), waarin een "langlopend monitoring- en onderzoeksprogramma ter ondersteuning van de grensoverschrijdende samenwerking bij het beleid en beheer in het Schelde-estuarium" werd opgenomen. De Scheldemonitor (www.scheldemonitor.org) is een Vlaams-Nederlands kennis- en informatiesysteem voor onderzoek en monitoring in het Schelde-estuarium. Het jaarlijks aandeel 'gezamenlijke' Vlaams-Nederlandse publicaties over het Schelde-estuarium is in 10 jaar tijd gestegen van 18% (2000) naar 54% (2010). Deze meting omvat publicaties die in de 'Scheldemonitor' opgenomen en beschreven zijn en waarvan bovendien de herkomst van de auteurs gekend is. Gemiddeld is jaarlijks 25% van deze publicaties het resultaat van een grensoverschrijdende samenwerking.

Waarom deze indicator?

Het Schelde-estuarium vervult vanouds een cruciale rol in de betrekkingen tussen Nederland en Vlaanderen/België. Beide landen hebben belang bij een robuuste beveiliging van het estuarium en het hinterland tegen overstromingen en een veilige en vlotte toegankelijkheid naar de Scheldehavens. Verder hebben sectoren als visserij, landbouw, recreatie en toerisme in beide landen ook baat bij een gezond en dynamisch ecosysteem. In de langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium (LTV) wordt een integrale visie geschetst die betrekking heeft op enerzijds de veiligheid, natuurlijkheid en toegankelijkheid van het estuarium en anderzijds de samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen ten aanzien van het beleid in het estuarium. De LTV kwam tot stand in opdracht van de Technische Scheldecommissie [1].

In het streefbeeld van de LTV wordt beoogd dat, tegen 2030, het beleid en beheer van het Schelde-estuarium tussen Nederland en Vlaanderen is afgestemd [1]. De samenwerking tussen Nederland en Vlaanderen leidt tot een gezamenlijk technisch en nautisch beleid van het estuarium, met duidelijke afspraken over de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de bestuurlijke organen in beide landen die afgestemd zijn op het beheer van het estuarium. Een belangrijk aspect in dit bilateraal beleid is het baseren van beslissingen op een gezamenlijk beheerd, langlopend monitoring- en onderzoeksprogramma van de fysische, biologische, chemische en andere relevante parameters van het estuarium.

Een belangrijke stap in de communicatie en samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland is het oprichten van de [Vlaams Nederlandse Scheldecommissie \(VNSC\)](#) in het kader van het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden enerzijds, en de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest anderzijds. Dit verdrag inzake de samenwerking op het gebied van het beleid en beheer in het Schelde-estuarium trad op 1 oktober 2008 in werking. De VNSC bestaat uit een Politiek en Ambtelijk college en een uitvoerend secretariaat. Het Ambtelijk college (die als opvolging van de vroegere Technische Scheldecommissie kan worden gezien) kan permanente of tijdelijke werkgroepen oprichten voor de uitwerking van specifieke inhoudelijke opdrachten (bv. de werkgroep [WG Onderzoek en Monitoring \(O&M\)](#), de [WG Communicatie](#), de [WG Ontwikkelingschets 2010 Schelde-estuarium](#)...).

In het kader van de LTV werd de permanente werkgroep Onderzoek en Monitoring (O&M) opgericht door de VNSC. Deze werkgroep geeft verdere invulling aan het Memorandum van Den Haag (2005), waarin een "langlopend monitoring- en onderzoeksprogramma ter ondersteuning van de grensover-

Indicatoren voor het Schelde-estuarium

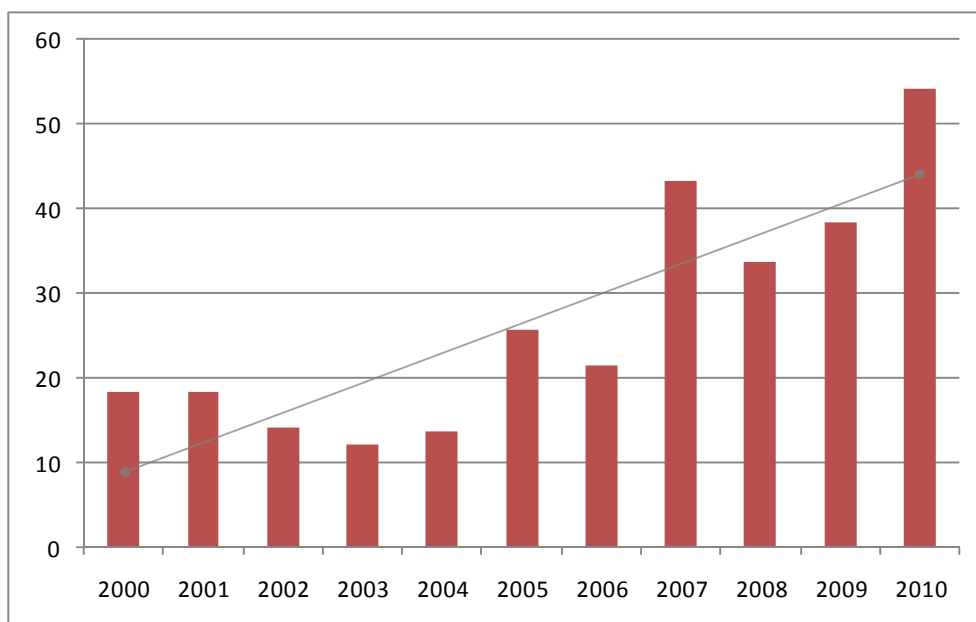
schrijdende samenwerking bij het beleid en beheer in het Schelde-estuarium" werd opgenomen.

De ScheldeMonitor (www.scheldemonitor.org) is een cruciaal instrument binnen dit gezamenlijk monitoring- en onderzoeksprogramma. Het betreft een Vlaams-Nederlands kennis- en informatiesysteem voor onderzoek en monitoring in het Schelde-estuarium. Het is ontwikkeld en wordt onderhouden door het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ). Dit portaal biedt toegang tot 'Informatie' over expertise, literatuur, projecten en datasets. In 2010 groeide de ScheldeMonitor uit van een Schelde informatiesysteem tot een portaal naar informatie, data en indicatoren rond onderzoek en monitoring in het Schelde-estuarium. Op deze manier fungeert de Scheldemonitor als een instrument voor de geplande evaluaties van het Schelde-estuarium.

Andere belangrijke bestuurs- en overlegorganen waarin samenwerking en communicatie tussen Vlaanderen en Nederland met betrekking tot het Schelde-estuarium plaatsgrijpt, zijn de [Euregio Scheldemond](#), de [Internationale Schelde Commissie \(ISC\)](#), de [Permanente Commissie van Toezicht op de Scheldevaart \(PC\)](#) en de [Rijn-Schelde-delta Samenwerking](#).

Wat toont deze indicator?

Deze indicator geeft het aandeel Vlaams(Belgisch)-Nederlandse publicaties weer die in de Scheldemonitor module 'publicaties' beschreven zijn (<http://www.scheldemonitor.be/info.php>). Hierbij worden alle A1 en andere 'peer reviewed' publicaties, projectrapporten en studieverslagen, doctoraats- en andere verhandelingen, vanaf het jaar 2000, in beschouwing genomen. De meting geeft dus het 'aantal publicaties dat gezamenlijk werd uitgebracht door een Vlaams/Belgische én Nederlandse auteur in een bepaald jaar, als percentage van het totale aantal publicaties gepubliceerd door Vlaams/Belgische auteurs én/of Nederlandse auteurs in datzelfde jaar'.

Figuur 1: Jaarlijks aandeel (%) gezamenlijke 'Vlaams(Belgisch)-Nederlandse' publicaties die in de Scheldemonitor module 'publicaties' beschreven zijn. De jaartalen verwijzen naar het jaar van publicatie (niet naar jaar van opname in het systeem). De meting werd uitgevoerd op het aandeel van publicaties dat in de Scheldemonitor is opgenomen en beschreven, en waarvan bovendien de herkomst van de auteurs gekend is. Bron: Scheldemonitor (VLIZ).

In de periode tussen 2000 en 2010, is het jaarlijks aandeel 'gezamenlijke' publicaties gestegen van 18% in 2000 naar 54% in 2010 (zie figuur 1). Het betreft enkel publicaties die in de Scheldemonitor opgeno-

Indicatoren voor het Schelde-estuarium

men en beschreven zijn en waarvan bovendien de herkomst van de auteurs gekend is. Gemiddeld genomen is in de desbetreffende periode jaarlijks 25% van deze publicaties het resultaat van een grensoverschrijdende samenwerking.

Gezien resultaten van projecten en overheidsopdrachten vrijwel steeds in rapportvorm gepubliceerd worden en in de Scheldemonitor opgenomen zijn, kan men er van uitgaan dat deze meting ook deels de evolutie weergeeft in het aandeel gezamenlijke VL-NL projectuitvoeringen (K. Deneudt, pers. comm.).

Waar komen de data vandaan?

De gegevens zijn gebaseerd op de Scheldemonitor module 'publicaties' in het luik 'Informatie' <http://www.scheldemonitor.be/info.php>. Deze module bevat niet enkel formele publicaties in 'peer-reviewed' tijdschriften en vakbladen, maar ook andere publicaties, projectrapporten en studieverlagen, doctoraats- en andere verhandelingen. Een eerste beperking van deze meting betreft de mate waarin deze 'Schelde' publicaties zijn opgenomen en beschreven in de Scheldemonitor. De volledigheid werd recent getest en wordt ingeschat op 75% (Scheldemonitor-team, pers. comm.). Een tweede beperking betreft het feit dat niet voor alle auteurs de herkomst of relatie met een Nederlands of Vlaams/Belgisch instituut of onderzoeksgroep ontsloten of gekend is. Hierdoor kan de selectie niet op alle beschreven publicaties uitgevoerd worden (bv. wanneer de informatie over de auteur niet, of onvolledig, als 'persoon' in de 'personen' module is ontsloten). Omwille van deze redenen, is de meting uitgedrukt als een relatief getal (% aandeel) in plaats van een absoluut aantal. De twee beperkingen van deze meting zullen in de toekomst bijgewerkt worden, ook met terugwerkende kracht, teneinde een accurater beeld te verschaffen de Vlaams-Nederlandse samenwerking met betrekking tot het Schelde-estuarium.

Kansen en bedreigingen

Het Schelde-estuarium is een zeer complex systeem dat continu onderhevig is aan veranderingen door zowel natuurlijke factoren als door menselijke ingrepen [2]. Ondanks de talrijke metingen in het Schelde-estuarium blijft er ruimte voor een verdere integratie van de verschillende meetprogramma's en zijn er nog een aantal belangrijke hiaten aanwezig. Dit is onder meer het geval voor de rapportering in uitvoering van een aantal wetgevingen en het begrijpen van oorzaak-gevolg relaties [2]. Een gezamenlijk monitoringprogramma en een grensoverschrijdende samenwerking bij de evaluatie van de monitoringresultaten biedt garanties voor een optimaal beheer en beleid. Zo zijn in het kader van het MONEOS programma, [datafiches](#) uitgewerkt die Vlaams-Nederlandse afstemming voor elke parameter beschrijven. De traditionele samenwerking tussen Nederlandse en Vlaamse overheden, autoriteiten en kennis- en onderzoeksgroepen wordt dank zij dit gezamenlijk monitoringprogramma verder uitgebreid. Naast de ondersteuning van een duurzaam beheer van het Schelde-estuarium, biedt dit ook kansen voor kennisinstituten, laboratoria en studiebureaus om wereldwijd een leidende positie in te nemen inzake estuarien onderzoek en beheer.

Hoe verwijzen naar deze fiche?

Anon. (2010). Maatschappelijke respons en samenwerking. Indicatoren voor het Schelde-estuarium. Opgemaakt in opdracht van Afdeling Maritieme Toegang, projectgroep EcoWaMorSe, Vlaams Nederlandse Scheldecommissie. *VLIZ Information Sheets*, 217. Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ): Oostende. 4 pp.

Online beschikbaar op <http://www.scheldemonitor.org/indicatoren.php>

Referenties

[1] **Directie Zeeland; Administratie Waterwegen en Zeewezen** (2001). Langetermijnvisie Schelde-estuarium. Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat. Directie Zeeland/Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Leefmilieu en Infrastructuur. Administratie Waterwegen en Zeewezen: Middelburg, The Netherlands. 86 pp. + toelichting 98 pp., [details](#)

[2] **Meire, P.; T. Maris** (2008). MONEOS. Geïntegreerde monitoring van het Scheldeestuarium. Rapport ECOBE 08-R-113. Universiteit Antwerpen, Antwerpen. [details](#)